

SPOLOK
PRIATEĽOV
TURZOVKY

ROČNÍK III.

SPOLKOVÝ HLÁSNIK

č.10 (259)

Pripravil: DRAHOMÍR VELIČKA

Turzovské dávno a klokočovské potom... (poznámky ku genealógii spisovateľa Pavla Hrtusa Jurinu)

Predstavať dnes spisovateľa Pavla Hrtusa Jurinu na Kysuciach, by bolo, veríme, už len „nosením dreva do lesa.“ Napriek tomu, že v ostatných rokoch o ňom vyšlo viacero prác, niektoré miesta jeho života stále ostávajú prázdne, resp. nepoznáme

ich tak, ako by sa na rodáka patrilo. K nie príliš prebádaným častiam súvisiacim s autorom, patria i jeho predkovia, jeho pôvod (tvrdíme to aj napriek tomu, že v Zlatej knihe P. Hrtusa Jurinu bol publikovaný rodokmeň).

Sám spisovateľ mal o svojich predkoch určité informácie a tie potom zapracovával aj do svojich próz. Ako príklad možno uviesť *Barčina pašia*, *Pokos za pokosom* (zbierka Dávno a potom, Melbourne, 1969), *Z výšin na dolinu*, *Smerom do Jurinu* (Návrat na výšiny, Toronto, Ružomberok, 1991), *List pisárovi Gráčovi* a pod. V týchto literárnych útvaroch si kladie aj nejednu otázku ohľadom svojich predkov, ich pôvodu a pod., ktoré však nedokázal zodpovedať, pretože informácie, ktorými disponoval, mal sprostredkované ústnym podaním od členov najbližšej rodiny. Vedel ale napr. i to, že istý Hrtus bol členom legendárnej zbojníckej skupiny Tomáša Uhorčíka.

Prvá zmienka o mene Hrtús pochádza z roku 1592. Na salašoch Martina Mička a Hroša, ktoré sa nachádzali v lokalitách Dlhá, Hlinené a Olešná boli napáchané rôzne škody od poddaných Juraja Turza. Práve v Olešnej slúžil ako pastier istý Juraj Hrtús. Odkiaľ však pochádzal, v dokumente uvedené nie je. Podľa jazykovedcov je pôvod tohto mena nejasný, regionálny historik Karol Točík bol však toho názoru, že meno pochádza z nemeckého slova Hirt (pastier), prípadne polatinčeného Hirtus > Hrtus. Podobne sa o pôvode svojho mena vyjadril aj samotný spisovateľ, s tým rozdielom, že ho považoval za údajne odvodené od latinského hircus = cap. Keďže prvý známy nositeľ tohto mena bol naozaj pastierom, mohol by byť Točíkov názor vcelku prijateľný. Druhé meno Jurina je rozlišovacím menom, ktoré k pôvodnému pribudlo až približne v 20. rokoch 19. storočia, vzhľadom na veľkú rozšírenosť nositeľov mena Hrtús/Hrtus. Na rozlíšenie sa začali nositeľmi jednotlivých vetiev pridávať prídavné - Hrtus-Jurina, Hrtus-Tomčík atď. Pôvod mena Jurina je jednoznačný, je odvodené z osobného mena Juraj, skrátene Jur s príponou -ina. Meno sa uvádzalo vo forme Jurina či Jurinák/Jurinák. Od pastiera Juraja Hrtusa však nemáme o nositeľoch tohto mena nijaké správy.

Tie začínajú až so zavedením matriky vo farnosti Turzovka. Hrtúsovci sa spomínajú na konci 17. storočia i v tom nasledujúcom. Spomínaný zbojník Hrtús, druh Jánošíka a Uhorčíka, skončil neslávne. Podľa Uhorčíkovej výpovede z roku 1713 bol lapený a obesený na šibenici.

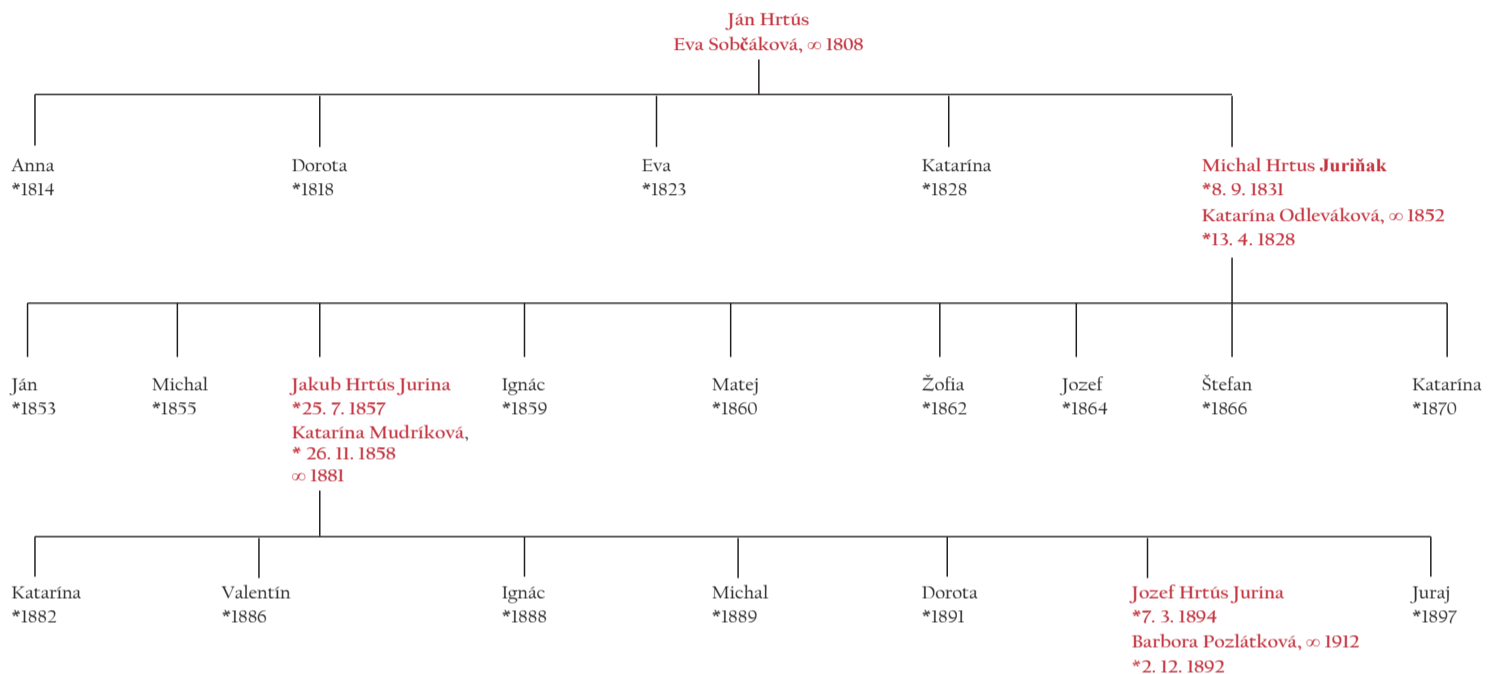
K. Točík sa na základe svojich výskumov domnieval (dávame mu za pravdu), že pôvodný grunt, kde sa predkovia Hrtúsovci usadili, bol v lokalite Šlahorka, na pomedzí dnešných obcí Klokočov a Korňa. Keďže išlo o rozvetvený rod a matričné záznamy majú rôznu výpovednú hodnotu, je veľmi ťažké, resp. nateraz nemožné zostaviť rodokmeň spisovateľa v 18. storočí. Najstarší jednoznačný údaj je až sobáš **Jána Hrtusa a Evy Sobčákovovej** zo **14. novembra 1808**. Týmto párom začína nespochybniteľná otcovská rodová línia Pavla Hrtusa-Jurinu. Rodičia mali štyri dcéry: Annu, Dorotu, Evu a Katarínu a syna Michala, ktorý ako jediný mužský

potomok „zachránil“ rod pred vymretím „po meči.“ Michal sa narodil 8. septembra 1831. Oženil sa s o tri roky staršou Katarínou Odlevákovou 16. februára 1852 v Turzovke. Mali spolu 10 detí, ale len prví traja synovia sa dožili dospelosti. Ostatných sedem zomrelo v detskom veku. Prežili Ján, Michal a Jakub, ktorý bol pokračovateľom rodu. Synovia Ignác, Matej, Jozef, Štefan a dcéry Žofia, Katarína a Zuzana zomreli v dojčenskom či rannom detskom veku. Michal Hrtus bol prvým v tejto línii, u ktorého sa v matričných zápisoch vyskytuje aj prímene Jurina. U jeho otca Jána bolo vždy uvedené len Hrtus/Hrtús. Michal bol gramotným, čo v tom čase bolo u jednoduchých ľudí zriedkavé. Vedel hrať dokonca na klarinet a ako uvádza Pavol Hrtus Jurina v jednej zo svojich próz, bol dokonca v tamojšej osade akýmsi pomocným učiteľom. V roku 1894 Michal postavil dodnes stojacu drevenicu, v ktorej sa narodil aj spisovateľ P. Hrtus-Jurina.

Najmladší z troch Michalových synov, ktorí sa dožili dospelosti – **Jakub** – bol ďalším pokračovateľom rodu. Narodil sa v júli 1857, vo februári 1881 sa oženil s Katarínou Mudříkovou. Narodilo sa im sedem detí, ale štyri z nich zomreli v detskom veku. Tragika rodiny bola znásobená tým, že v priebehu februára zomreli dve najstaršie deti: Katarína a Valentín, v apríli a máji 1890 sa situácia zopakovala a v priebehu jedného mesiaca prišli rodičia opäť o svojich dvoch potomkov: Ignáca a Michala. V roku 1897 zažila rodina ďalšiu ťažkú ranu. Jakub Hrtús pracoval v lese ako furman, čo sa mu napokon stalo osudným. Začiatkom novembra sa prevrátil voz s drevom a v tom čase 40-ročný Jakub prišiel o život. Ostala po ňom manželka a tri deti. K tomu všetkému sa naviac pridala udalosť zo začiatku prvej svetovej vojny, keď ich najmladší syn Juraj narukoval k 11. pešiemu pluku kráľovského uhorského domobraneckého pluku a na bojisku

bol ranený. Neskôr s veľkou pravdepodobnosťou zraneniu podľahol, pretože domov sa nikdy nevrátil a bol vyhlásený za nezvestného. Spisovateľ strýka viac ráz spomenul aj vo svojich prózach, napr. *List pisárovi Gráčovi* či *Z výšin na dolinu*. Zo siedmich detí tak ostala len dcéra Dorota a syn Jozef. Dorota sa v roku 1909 vydala za Pavla Pozlátku a zaujímavosťou je, že tieto rodiny sa o tri roky neskôr prostredníctvom sobáša znova zblížili. **Jozef Hrtus** si vzal za manželku najmladšiu Pavlovu sestru – Barboru Pozlátkovú. Práve Jozef a Barbra sa potom stali rodičmi spisovateľa Pavla Hrtusa-Jurinu.

Stručným článkom sme sa snažili osvetliť možno menej známe súvislosti ohľadom predkov významného turzovského (klokočovského) rodáka a exilového prozaika. Keďže sa narodil v októbri, je to zároveň spomienka, ktorá nám má pripomínať autora i jeho hodnotnú tvorbu.

NOVÁ AKTIVITA SPOLKU

Ostatnou knihou vydanou našim Spolkom bola monografia **Turzovské priezviská v roku 2011. Odvtedy už uplynul dlhší čas.**

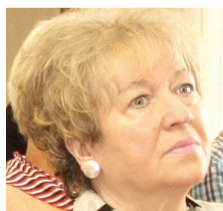
Keďže súčasná doba a zrejme ani najbližšie obdobie nebudú priateľskou organizáciou rôznych spoločenských a kultúrnych podujatí, rozhodli sme sa svoje sily sústrediť na nový vydavateľský zámer. Tentoraz nepôjde o populárno-náučnú literatúru, prvý raz sa pokúsime priniesť širokej verejnosti počin z beletrie. Ak sa všetko podarí, Spolok ako vydavateľ začne

akoby svoju novú edíciu. Zatiaľ ešte neprezradíme podrobnosti, nateraz stačí uviesť, že v rámci spolupráce nám prisľúbil účasť renomovaný slovenský grafik a rokujeme aj s popredným slovenským vydavateľstvom, ktoré by dielu zabezpečilo patričnú propagáciu i zaradenie do celoslovenského predaja. Do vydania diela plánujeme, ako tomu bolo aj v uplynulých rokoch, zapojiť aj našu členskú základňu i turzovskú či kysuckú verejnosť. Veď pôjde o počin kysuckého literáta zvučného mena. O podrobnostiach budeme čoskoro informovať aj na našom webe.

Korešpondenciu zasielajte na e-mail:
spolok.spt@gmail.com

VÝROČIA ČLENOV

V októbri oslávili okrúhle a polookrúhle životné jubileá členovia Spolku

PaedDr. Mária Blendovská, Čadca

Ing. Terézia Frunytová, Nové Zámky

Hedviga Prachniarová, Čadca

MUDr. Pavol Dlhopolček,
Banská Bystrica

Rudolf Míkovčák, Turzovka

Veronika Tunáková, Zvolen

Želáme im všetko najlepšie, najmä pevné zdravie a v ďalších rokoch života veľa šťastia, úspechov a rodinnej pohody.